

GÖTEBORGS PRIVATA LOKALPOST

Av Lennart Lagerström

Bakgrund

De första svenska lokalpostfrimärkena debuterade i Stockholm den 1 juli 1856. Då utgavs nämligen det svarta sportelmärket (lokalfrimärket) på 1 skilling banko. År 1861 övertog postverket denna lokalbrevbäring i Stockholm i egen regi. Under tre senare perioder — på 1880-talet, på 1920-talet och år 1945 — tillkom emellertid ett femtital privata lokalpostföretag.

De två största lokalpostföretag som funnits i vårt land är Aktiebolaget Stadsposten, mera känt som Stockholms Stadspost, och Göteborgs Privata Lokalpost. De hänför sig båda till vad som brukar kallas första perioden. Tidigare har Karl-Erik Stenberg utförligt beskrivit Stockholms Stadspost. Här lämnas en redogörelse för Göteborgs Privata Lokalpost. Inledningsvis behandlas även ett konkurrerande företag, Göteborgs Stadspost.

Starten

Aktiebolaget Stadsposten fick koncession hösten 1887 och började sin verksamhet den 6 december samma år. I oktober 1887, alltså innan Stockholms Stadspost kommit i gång, vidtogs förberedelser för en stadspost i Göteborg. Den skulle heta Göteborgs Stadspost. Initiativtagare var R W Lindhé, innehavare av Göteborgs Frimärksaffär. När allt tycktes färdigt för start beslöt emellertid Lindhé att driva lokalpoströrelsen i aktiebolagsform. Tillsammans med herrar Gottfried Gård och C Kellgren ingav Lindhé den 7 mars 1888 följande till Konungen ställda ansökan:

»Som undertecknade bildat ett bolag med namnet »*aktiebolaget Göteborgs Stadspost*» och med ändamål att inom Göteborg befordra bref och andra försändelser, så anhålla vi underdånigst att Eders Kongl. Maj:t ville i nåder fastställa bolagsordningen, hvartill förslag härtill bifogas, på samma gång vi uti särskild ansökan underdånigst anhålla att Eders Kongl. Maj:t ville i nåder bestämma villkoren för denna befordran, så vidt den avser bref och brefkort.»

Ansökan ankom till civildepartementet den 8 mars och remitterades två dagar senare till generalpoststyrelsen:

»Kongl. Maj:ts Nådiga vilja är att Dess Generalpoststyrelse häröfver afgiver underdånigt utlåtande.»

Generalpoststyrelsen remitterade i sin tur de båda ansökningarna till postdirektören Frans Broberg i Göteborg. Vi nöjer — och förnöjer — oss med att återge en enda mening ur Brobergs yttrande den 27 mars 1888:

»Enär aktiebolaget Göteborgs Stadspost således har till ändamål fortskaffningen här inom staden af *bref* och *brefkort*, hvarjemte av en annan Bolagets ansökan framgår att detsamma äfven ämnar låta befordra *trycksaker*, och således öfver huvud sådana föremål, till hvilkas befordrande Postverket har allenarätt på grund af postregalet, hvilket naturligtvis, trots allt hvad för en motsatt mening blifvit i dessa dagar anfördt, måste omfatta äfven lokalbefordringen;

då dertill, enligt hvad sistnämnda ansökning gifver vid handen, den ifrågasvarande fortskaffningen skulle, i olikhet med den hvilken eger rum genom vanlig stadsbudsinträttning, komma att ordnas systematiskt (antagligen med i förhand bestämda turer), samt för försändelsernas upphemtning från olika delar af staden skulle komma att användas breflådor och för försändelsernas frankering frimärken — allt i nära öfverensstämmelse med anordningarne inom Postverket;

då genom en dylik bolagets verksamhet, försåvidt densamma vunne afsevärd och afsedd framgång, Postverket skulle komma att tillfogas en i afseende å dess ekonomi jemförelsevis betänklig skada, helst som lokalförsändelserna här inom staden dagligen uppgå till i allmänhet öfver 1,000 stk., men under vissa årstider till ett betydligt antal härutöver; och

då dessutom här å platsen icke kan förefinnas något verkligt behof af ytterligare en lokalbrefbefordringsanstalt, alldenstund den genom Postverket underhållna är inrättad på tidsenligt sätt, för att tillfredsställa skäliga fordringar inom samhället samt fungerar med ordning och erforderlig raskhet; en åsigt, som jag kan desto tryggare framhålla, som inga anmärkningar föreligga beträffande vare sig bristande ordning i allmänhet vid den här besörjda lokalbrefbäringen eller ett för ringa antal turer för densamma eller ett försenadt utgörande av dessa,

så finner jag mig manad att härigenom, såsom mitt hufvudsakliga yttrande i ärendet, hemställa att Kungl. Generalpoststyrelsen måtte, på de av mig sålunda anförda skälen eller på andra, som tilläfventyrs kunna finnas mera giltiga, på det kraftigaste söka afböja nådig fastställelse af den föreslagna ordningen för aktiebolaget Göteborgs Stadspost.»

Bläcket hade knappast hunnit torka i Brobergs yttrande till generalpoststyrelsen förrän en stationsskrivare N J Wiberg anmälde till magistraten i Göteborg, att han i sin hustrus namn under Firma Göteborgs Stadspost öppnat en affär för brevbefordring inom Göteborg. Detta föranledde

Lindhé att ändra namn på sitt planerade lokalpostföretag. I underdånig skrivelse den 4 april 1888 anförde herrar Lindhé, Gård och Kellgren

»att en firma, som begagnar namnet Göteborgs Stadspost, i dessa dagar härstädes börjat sin verksamhet och att vi, till undvikande af förvexling med denna firma, hädanefter vilja gifva vårt bolag namnet: *aktiebolaget Göteborgs privata lokalpost*.»

Men låt oss göra en lång historia kort. Göteborgs Privata Lokalpost öppnades av R W Lindhé i eget namn — alltså som enskild firma — den 1 juni 1888. Först år 1890 fick företaget aktiebolagsform, Aktiebolaget Göteborgs Privata Lokalpost.

Tidning för Frimärksamlare innehöll år 1890 en artikelserie om »Sveriges stadsposter». I nr 5 den 17 maj 1890 står bl a följande att läsa om Göteborgs Privata Lokalpost:

»Privatposten började sin verksamhet den 1 juni 1888 och från den 4 juni utsändes brefbärarne regelbundet. Dessas antal var i regeln 9 st., men ökades ibland till 14. Privatpostens brefbärare voro till största delen äldre personer och klädda i särskild, snygg uniform, hvarigenom de fördelaktigt skilde sig från konkurrentens, hvilka saknade uniform och utgjordes af yngre personer. Dels härigenom och dels genom bättre befordring ökades allmänhetens förtroende för Privatposten, ehuru Stadsposten gjorde de största nedsättningar i sin taxa för att få behålla företrädet.»

Konkurrentföretaget Göteborgs Stadspost fick det besvärligt redan från början. Den stridbare postdirektören Broberg åtalade fru Wiberg för att firman satt upp brevlådor utan tillstånd och för att firman försummat att tömma dem. Men poliskammaren kunde inte ålägga fru Wiberg att upphöra med rörelsen eller att ta bort brevlådorna, som satts upp på privata hus. De största svårigheterna var emellertid konkurrensen med Göteborgs Privata Lokalpost och ett minskat förtroende hos allmänheten. Förhandlingar om samgående med Göteborgs Privata Lokalpost strandade, och den 23 mars 1889 måste Göteborgs Stadspost lägga ned rörelsen.

Monopollagen

Kvar fanns en konkurrent, som småningom blev Göteborgs Privata Lokalpost övermäktig, nämligen staten. Anledningen till att Stockholms Stadspost och Göteborgs Privata Lokalpost kunde konkurrera så framgångsrikt med postverket var att de kunde hålla lägre taxor än posten. Men konkurrensen var besvärande för postverket också genom att dess brevlådor förväxlades med de privata lokalpostföretagens. Den privata lokalbrevbäringen blev därför en riksdagsfråga.

(Utläses från predikstolen.)

KONGL. MAJETS NÄDIGA KUNGÖRELSE.

beträffande postverkets rätt i fråga om befordran af bref och brevkort, äfvensom angående postförsändning å jernvägar, med ångfartyg och med diligenser;

gifven Stockholms slott den 21 December 1888.

Vi OSCAR, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götas och Vendes Konung, göre veterligt: att sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 12 Maj innevarande år gjort framställning om beredande af skydd åt statens postverk mot intrång i afseende å befordran af slutna bref samt af brevkort, hafve Vi, efter Vår Generalpoststyrelses hörande, funnit godt rörande detta ämne äfvensom angående postförsändning å jernvägar, med ångfartyg och med diligenser i nåder stadga som följer:

§ 1.

Mom. 1. Statens postverk eger uteslutande rätt att mot afgift besörja regelbunden befordran af förseglade eller eljest tillslutna bref äfvensom af brevkort såväl emellan in- och utrikes samt emellan inrikes orter som ock å de särskilda inrikes orter, der postverket anordnat lokalbrefbefordran.

Mom. 2. Vill någon emellan inrikes orter, hvilka icke genom postverkets försorg stå i postförbindelse med hvarandra, för enskild räkning anordna befordran af bref eller brevkort, hvarom i mom. 1 sägs, söke tillstånd dertill hos Generalpoststyrelsen. Sådant tillstånd må beviljas

antingen för viss tid eller ock tills vidare med vilkor, att tillståndet upphör att gälla ett år efter uppsägning från postverkets sida; börande nämnda Styrelse jemväl i öfrigt meddela de föreskrifter, som för betryggande af allmänhetens rätt erfordras. Iakttagas ej dessa föreskrifter, eger Styrelsen tillståndet återkalla.

Monopollagen.

Genom en kungl kungörelse av den 21 december 1888 — något oegentligt kallad monopollagen — tillförsäkrades postverket uteslutande rätt att mot avgift ombesörja regelbunden befordran av förseglade eller eljest tillslutna brev ävensom brevkort. Monopollagen trädde i kraft den 1 oktober 1889.

Göteborgs Privata Lokalpost ville emellertid inte stryka flagg utan vidare. Här om berättar Harald Thunaeus i *Svensk Filatelistisk Tidskrift* nr 7 år 1936 (sid 150):

»Lindhé fortsatte befordringen av slutna brev, även sedan monopollagen trätt i kraft. Den energiske postdirektören Broberg tog emellertid i egen person en av Lokalpostens brevbärare på bar gärning och lade beslag på ett antal slutna brev, som denne stod i begrepp att bära ut. Beslaget ansåg Lindhé vara obefogat och olagligt, då någon sådan åtgärd ej nämnts i kungörelsen. I en skrivelse till generalpoststyrelsen, som bifogades postdirektörens anmälan om det passerade, erkände Lindhé, att han fortfarande befordrade förseglade brev, men han hade sedan den 1 oktober icke vidare utsänt brevbärare på bestämda tider — alltså ej regelbundet (!). Vidare begärde han förklaring på vad som lagligen menades med »regelbunden befordran» och med »eljest tillslutna brev». Brobergs anmälan lär ha besvarats av Lindhé med anmälan hos J. O. för beslaget.»

Småningom fann Lindhé för gott att inskränka verksamheten till befordran av tidningar och andra trycksaker och till inkassering m m.

Bältespännarstatyn — symbolen för verksamheten

Johan Peter Molins år 1867 tillkomna skulpturgrupp Bältespännare avbildas på alla de frimärken som Göteborgs Privata Lokalpost givit ut. Statyn är utförd i brons och uppställd i Göteborg. Ännu år 1975 fanns samma staty även i Stockholm. Den stod i Museiparken utanför Nationalmuseum, men har nu förvisats till museets förrådsutrymmen, dit allmänheten inte äger tillträde.

Bältespännare är som bekant namnet på de båda kämparna i en tvekamp. De stridande spändes ihop med ett bälte kring midjorna och kämpade med kniv tills den ene eller båda dödats. Denna kamp till döds uppges ha förekommit i Norge och i Varend i Småland.

I en tysk katalog från år 1909 heter det, att Lindhé genom att välja bältespännarmotivet ville anspela på sitt företags kamp med konkurrentföretaget.¹⁾

¹⁾ Otto Rommel, *Die Privat-, Eisenbahn- und Dampfschiffsmarken von Skandinavien u. Finnland*: »Die 'Bältespännarne' sind Ringkämpfer. Lindhé wollte damit den Kampf seines Unternehmens mit dem Konkurrenzunternehmen andeuten.»

Bältespännarstatyn i Stockholm.

Därmed må vara hur som helst. Sant är i varje fall att bältespännarmärkena givit namn åt den år 1966 bildade Samlarföreningen Bältespännarna — en till Sveriges Filatelist-Förbund ansluten riksförening för bl a samlare av privat lokalpost — och föreningens tidning Bältespännaren.

Översikt över bältespännarmärkena

Det första bältespännarmärket — 5 öre blå, perforerat — gavs ut den 1 juni 1888, den dag lokalposten började sin verksamhet. Den 6 i samma månad utkom femöresmärket operforerat. Det användes som tjänstefrimärke.

Den som köpte minst fem femöresmärken behövde bara betala 3 öre stycket, den vanliga taxan för brevbefordran. Denna rabatt var ett viktigt led i konkurrensen med postverket och med Göteborgs Stadspost. Efter någon tid fann man lämpligt att låta märkets valör svara mot den verkliga kostnaden, och i december 1888 övergick man till treöresmärken. 3 öre

GNISTAN

sammanträder på *Henriksberg*

Onsdagen den 4 Maj 1892 kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m.

Program:

1. *A. U. Bååth.*
2. 1891 års Nämnde-män i ord och bild af *Carl Larsson* och *C. A. E. Gobom.*
3. *August Bondeson:* »När far rakar sig på Söndagsmorgon» (föredrages i kostym).

Göteborgssällskapet Gnistan, som stiftades år 1878 efter mönster av sällskapet Idun, var samlingspunkt för konstnärer, författare och konsttäckare.

blå perforerat kom ut den 29 december 1888. Julaftonen 1888 tog emellertid de äldre femöresmärkena slut, och lokalposten nödgades använda några kartor av de nya treöresmärkena, fastän dessa ännu inte perforerats. På detta vis kom omkring ettusen otandade treöresmärken i omlopp.

Den 22 februari 1889 utgavs ett tredje bältespännarmärke i gul färg och med stjärna i hörnen i stället för valör. Detta användes till frankering av försändelser som inte betalades efter vanliga portot, utan enligt särskild uppgörelse.

Den 17 februari 1890 utkom tre nya frimärken. Dessa framställdes genom att man påtryckte det gula »stjärnmärket» för hand med en trekantig ram, som hade värdesiffror i hörnen och värdet angivet i bokstäver vid nedre kanten. Påtrycket var violett eller blått och de nya valörerna 1, 2 och 10 öre. Ett- och tvåöresmärkena användes för tidningar, cirkulär etc och tioöresmärket för inkasseringssupdrag.

Märkena trycktes i litografi av Göteborgs Lithografiska Anstalt i ark med 10 gånger 10 märken och med vartannat märke placerat upp och ned.

De båda femöresmärkena har tryckts med samma sten. Detta är fallet även med treöresmärkena. De gula märkena kan likaledes sammanföras till en grupp.

Femöreskartan

Den sten med hundra märkesbilder som begagnats för att trycka femöreskartan har framställts från en och samma modersten. Vid överföringen har några av de yttre märkesbilderna placerats snett och alltså kommit att luta åt höger eller vänster.

På en helkarta finner man vissa »plåtfel» som är konstanta. Innan man positionsbestämmer dessa fel måste man besluta sig för vilken del av kartan som skall kallas övre del och vilken som då blir undre del. Att döma av äldre litteratur om bältespännarmärkena tycks man vara ense om att helkartan vid positionsbestämningen skall placeras så att ett rättvänt märke kommer längst till vänster i nedre raden. Det vänstra märket i övre raden — position 1 — blir då omvänt placerat.

Jag har noterat bl a följande större konstanta plåtfel:

position 12: vit fläck mellan A och L i LOKAL

position 21: vitt streck i högra cirkeln (beteckningen »högra» hänförs till ett rättvänt märke)

Position 12.

Position 21.

- position 23: nedre delen av O i POST skadat
 position 29: skador under högra cirkeln

Position 23.

Position 29.

- position 89: andra G i GÖTEBORG skadat
 position 100: R i GÖTEBORG skadat.

Position 89.

Position 100.

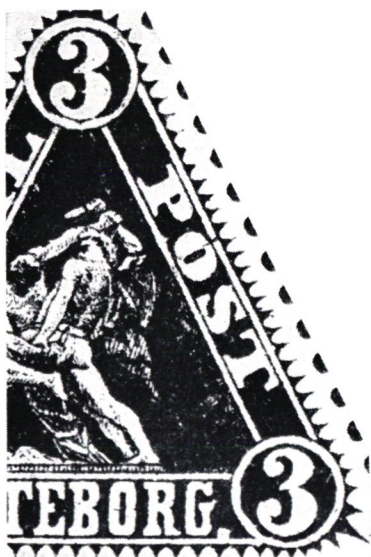
Treöreskartan

På treöreskartan kan man urskilja 20 sinsemellan lika femstrip. Vart och ett av de fem märkena i strippet visar speciella kännemärken. Enligt Leif Bergman — som hjälpt mig i mina studier — har dessa kännetecken och femstrippens inbördes placering beskrivits första gången av en engelsk filatelist. Engelsmannen hette Roland King-Farlow, och artikeln bar rubriken »Swedish Local Posts in the 19th Century». Den publicerades första gången i *Philatelic Journal of Great Britain* i december 1940 och januari 1941, alltså mitt under brinnande krig. Tidskriften finns hos Postmuseum.

Det dröjde 20 år, innan det kom någon redogörelse på svenska. Det skedde år 1961 i samband med utställningen *Gothia 61*. I utställningskatalogen har frimärkshandlare Otto Sandberg skrivit om »Göteborgs privata lokalpostföretag» och med teckningar belyst skillnaderna mellan de fem typerna. King-Farlow begagnade bokstäverna a—e, och Sandberg använde siffror. De fem typerna beskrivs här nedan.

*Typ 1. Övre trean tjock.
Blå linje (nästan fristående) i vita cirkeln
kring högra trean.*

Typ 2. Blåa runda fältet kring övre trean
ojämnt nedtill
Vit punkt efter andra G i GÖTEBORG.

Typ 3. Vit tagg mellan P och O i POST.
Blåa runda fältet kring högra trean o-
jämnt till höger.

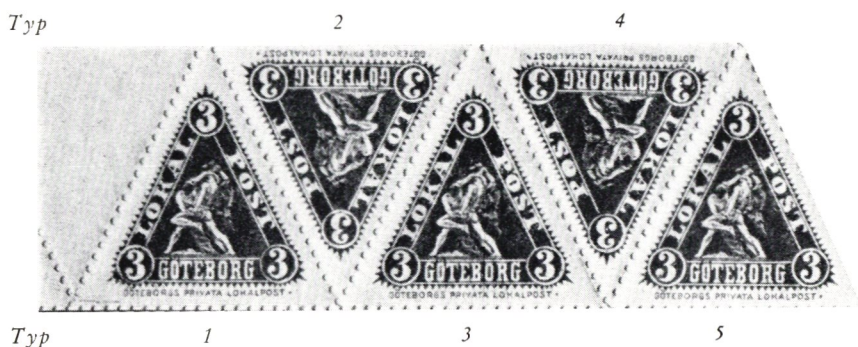
Typ 4. O i POST delvis fyllt.
Blåa runda fältet kring högra trean o-
jämnt.
Fristående tagg under högra cirkeln.

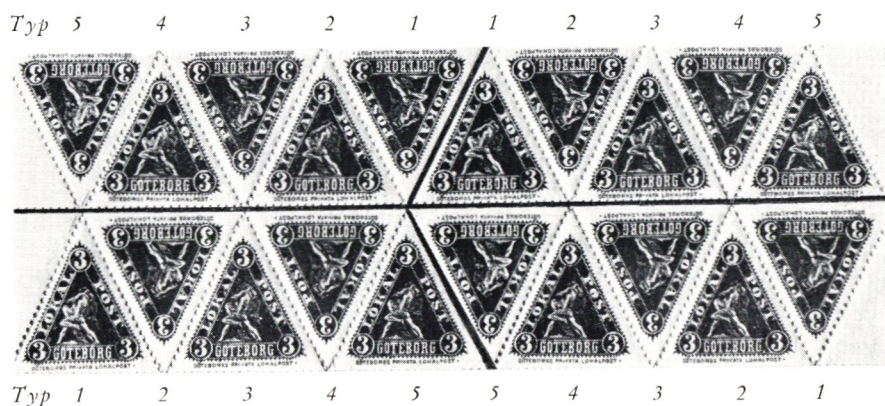
Typ 5. Vit tagg på vänstra delen av K
i LOKAL.
Vänstra trean lutar bakåt.

De fem typernas placering — inbördes och i arket — behandlas av King-Farlow, men berörs inte av Sandberg. Det kan därför vara skäl att ta upp denna fråga.

De fem typerna bildar tillsammans ett femstrip av omväxlande rättvända och omvända märken. Ett sådant strip visas här:

Två rättvända och två omvända femstrip bildar ett 20-block, och arket består av fem identiskt lika 20-block. Här visas det nedre 20-blocket (position 81—100), uppdelat i femstrip:

Hur har nu de fem typerna uppkommit?

Sandberg skriver: »Vid framställandet av 3-öresvalören använde man sig av befintligt material för 5-öresfrimärket.» Skäl finns att betvivla, att denna uppgift är riktig.

Det ligger nära till hands att tro, att man valt ut ett femstrip på femöreskartan eller »femöresstenen», ändrat femman till en trea och sedan fört över detta femstrip 20 gånger till en ny sten. Men om så vore fallet, skulle någonstans på femöreskartan finnas ett femstrip med just de av King-Farlow och Sandberg beskrivna typolikheterna. Vid studium av tillgängliga kartor (i Postmuseum och den egna samlingen) har jag inte kunnat återfinna någon av de fem typerna, långt mindre ett femstrip med alla fem typerna. Eftersom typolikheterna är att hänföra till triangeln kring bältespännargruppen, måste man utgå från att även trianglarna graverats på nytt. Personlighen håller jag före, att man kasserat hela »femöresstenen» och att man framställt ett strip av fem nya stenar (individuellt graverade, utom möjligen i fråga om mittbilden) och sedan överfört dessa fem »moderstenar» till en sten med 100 märkesbilder.

Under överföringen blev typ 1 skadad i position 46 och måste retuscheras. Vid retuscheringen fick manteln på högra bältespännaren vågrät i stället för lodrät streckning. (Alla mantlar är randiga, och den som döpt position 46 till »randig mantel» har orsakat många missförstånd och väckt många falska förhoppningar.)

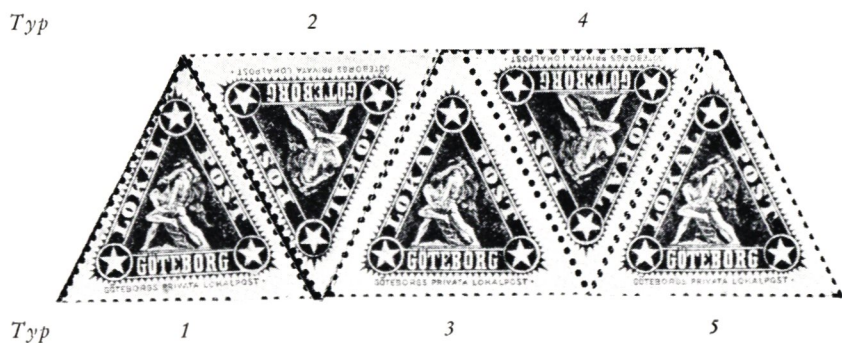
Position 46 (retusch).

Dessutom förekommer bl a följande konstanta plåtfel:
position 6: förstörd tagg (färgfläck) i vänstra hörnet
position 55: streck nedtill i högra trean och brott i taggraden
position 61: färgfläck mellan andra G i GÖTEBORG och högra trean.

Stjärnkartan

När det gäller kartan med det gula bältespännarmärket — med stjärnor i hörnen — har jag inte kunnat få ledning av tillgänglig filatelistisk litteratur. Om någon forskat på området under de snart 90 år som gått sedan märket kom ut, tycks han ha behållit resultaten för sig själv. Jag har därför sökt plåta stjärnkartan.

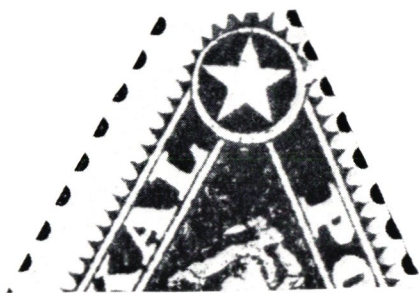
Det första jag undersökte var om man kunde urskilja fem typer även på stjärnkartan. Arbetet försvårades av att den gula färgen ger dålig kontrast, men småningom växte de fem typerna fram, placerade fem i rad. Det visade sig dessutom att de gula femstrippen har samma inbördes placering som femstrippen på treöreskartan. Även den gula kartan består alltså av fem identiskt lika 20-strip.

- De fem typerna har följande kännemärken:
- typ 1: brott i taggraden under högra stjärnan
 - typ 2: svagt brott i taggraden till höger om övre stjärnan

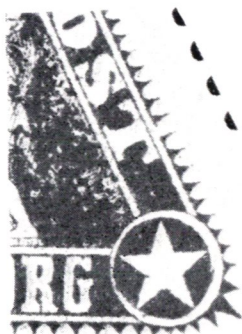

Typ 1.

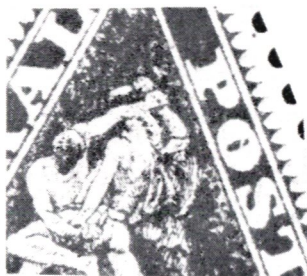

Typ 2.

- typ 3: brott i ramen (taggraden) över T i POST
 typ 4: vit fläck till vänster om P i POST
 typ 5: vit fläck i fältet mellan bältespännarnas ben.

Typ 3.

Typ 4.

Typ 5.

Ingen av dessa typolikheter har kunnat återfinnas på femöreskartan. De finns inte heller på treöreskartan. Man kan därför utgå från att fem märken i följd graverats var för sig på en ny sten och därefter överförts till en sten med hundra märkesbilder.

Jag har funnit endast ett konstant plåtfel, nämligen skadat E i GÖTEBORG i position 45. I några positioner har vidare prickarna över Ö flutit samman till ett streck.

Vid graveringen har det inte lyckats gravören att placera alla tre stjärnorna centralt (c) i hörnringarna, utan det har blivit förskjutningar uppåt (u), åt höger (h) och åt vänster (v). Enbart genom att sammanställa placeringen av de fem stjärnorna kan man fastställa typen:

u	c	u	c	c
c u	c c	c v	h c	c v
typ 1	typ 2	typ 3	typ 4	typ 5

Helsaker

Göteborgs Privata Lokalpost har givit ut kortbrev (»brefkort») och frankokuvert med bältespännarstatyn som frimärksbild.

Kortbrevet — 3 öre blå — finns dels utan annonser på baksidan, dels med annonser. Tre olika annonstexter förekommer. Kortbrevet utan annonser gavs ut den 21 mars 1889, och det första kortbrevet med annonser kom ut två dagar senare.

Frankokverten förekommer i tre versioner, alla utan valör och med annonser på baksidan. Den första versionen, som kom ut den 20 september 1888, och den tredje versionen har valörstämpel till höger. Den andra versionen har valörstämpel i mitten och annonser även på framsidan.

AXEL IDSTRÖM.
GÖTEBORG.
Lager af:
SAVING-OIL (Besparrings-
olja)
cirka 50 % dyrare än
ren Bomolja och
garanterad ren **Olin-Olja**
samt **Maskin-** och
Cylinder-Oljor.
Kontor: Packhusplatsen 8.

THEIMPORTRÖRER.

THEIMPORTRÖRER.

N. NILSSON & CO.
GÖTEBORG
Magasinsgatan 12.
Agentur- och Speditions-
affär. Lager af Skrädderi-
artiklar och Fodersaker, Hat-
tar, Mössor och Valer m. m.
Allm. telefon 752.

F. MÜHLENBOCKS
Frukthandel och Kontor
Hörnet af Smedje- och Köpmansgatorna.
In- och utländska färskas, tor-
kade och kanderade Frukter, Kon-
server, Dolkateser, alla slags Nöt-
ter, Grönsaker m. m. till billiga och
bestämda priser.
Bell telefon 72. Allm. telefon 135.

BREFKORT

GÖTEBORGS PRIVATA LOKALPOST.

TRE ÖRE.

Till

gatan N:o

Bref, samt alla slags försändelser, ej öfverstigande 125 gram i vikt befordras till alla orter inom Göteborgs område för 3 öre.

Kortbrev med annonstext I.

CARL GERELL.

Kungsgatan 34.
Sybehörsaffär.
Specialitet:
Skrädderiartiklar.
Billiga, bestämda priser.

Specialaffär
i Sängar &
Sängklä-
der.
Akerlands Etablissement.
49
SÖDRA HAMNGATAN
49.

AKTIEBOLAGET GÖTEBORGS SNICKERI-FABRIK

Försäljning af
SNICKERIARBETEN,
arbetade & oarbetade
Trävaror.

K. Y. DAHLBOM,
Urmakare
och
Urhandlande,
2 KORSGATAN 2.

J. DAHLANDER & Co.

30 Östra Hamngatan 30.
GÖTEBORG.

TAPETER,
BORDER,
RULLGARDINER,
KORNISCHER.

Sportartiklar,

såsom Lawn tennis,
Cricket, Fotboll m.m.
försäljas till fabriks-
pris af
R. W. LINDHÉ.
Norra Hamngatan 2, Göteborg.

Annonsörer erhålla 10% % rabatt i köp af korten.

Pris för en annons (1/4-del) 1/4 öre per kort, minimum 5 kr.

Annonstext II.

En tout cas
och
PARASOLLER
största urval, billigaste priser.
ÖFVERKLÄDNINGAR
i en mångfald mönster.
OBS har flyttat till
52 Kungsgatan 52
(midt emot Wettorgrens butik).
Axel Sandström.

Specialaffär
i Sängar &
Sängklä-
der.
Akerlands Etablissement.
49
Södra Hamngatan
49.

J. Dahlander & Co.

14 Vestra Hamngatan 14.
GÖTEBORG.
Tapeter, Border,
Rullgardiner
Kornischer.

Lokalförändring.
PAUL HOLMLINS
Skrädderi-Affär & Klädes-
handel
samt försäljning af jägers äkta
Normal hellyllekläder är flyttad till
22 Kyrkogatan 22,
midt emot Domkyrkan, näst in-
till Hrr Meyer & Küster.
Obs. cirka 2 minuters väg
från gamla lokalen.

I. W. Bratt
Göteborg
Spirituosa och
Viner
i parti och minut.

Mekanisk
Snickeri-
fabrik.
Bergdahl & Pettersson
Sorterad
Möbel-
magasin.
Sölgatan 12 - Göteborg - Sölgatan 12.

Annonsörer erhålla 10% % rabatt i köp af korten.

Pris för en annons (1/4-del) 1/4 öre per kort, minimum 5 kr.

Annonstext III.

GÖTEBORGS PRIVATA LOKALPOST

Norra Hamngatan 2.

Bref, cirkulär, tidningar, paket m. m. befordras pålitligt, hastigt och billigt.

Herr A. H. Lundquist

Bref befordras till alla orter inom Göteborgs

G. H. ALMROTH

S:t Eriksgatan 3.

Tillverkning af **Presenningar** i alla storlekar af 1 ma duk, lätta, mjuka och starka till lägsta pris. Största lager af presenningar till uthyrning på längre eller kortare tid. Reparerar gamla presenningar billigt.

PAUL HOLMLIN

4 Vestra Hamngatan 4
GÖTEBORG

Impregnerade Regnkappor, såväl Havelocks som Rockform, af bästa qualité till billiga priser.

OBS. Ny, bekväm och vacker façon.

Korkmattor eller Linoleum

är den ändamålsenligaste golfbeklädnad för **Matsalar, Tamburer, Angbatar och Jernvägskupor**, hindra fullkomligt göldrag och äro bland de fornamsta golfsnyddar. Alla mattor äro analyserade och äro troligen de enda giftfria som finnas i Sverige.

Till de billigaste priser hos

MATTHEWS FIDLER,
Drottninggatan 9 (Oceans hus.)

Norrköpings Lithografiska

Afdelning i Göteborg.

Stort lager af:

Papper & Kuverter
Kontorsböcker
Spekripåsar
Spelkort
Kopieböcker
Kontraböcker
Fönsterremsor
Undervisningsmateriel

Kontor: **Södra Hamngatan, 47**
en trappa upp.

C. M. ANDERSSON
Hyrkuskinrättning
36 fsta Långgatan 36

S. J. WAHLBECK

Kaserntorget N:r 2

Sockerbageri och Café

(Nytt och tidsenligt).

Beställningar till alla slags tillställningar emottages och utföres med största noggrannhet.

Filial: **Stigbergstorget N:r 1.**

Aktiebolaget Göteborgs Frimärks-Affär

(The Gothenburg Stamp Co., Lim.)

Norra Hamngatan 2, Göteborg.

Assorted stock of all kinds of postage stamps at lowest prices.

Sorterad lager af alla sorters **frimärken** till billigaste priser.

Frimärks-Album ständigt å lager, billigare än i bokhandel! Allt hvad till branschen hörer anskaffas.

Briefmarken in grösster Auswahl zu billigsten Preisen stets am Lager.

Göteborg. D. F. Bonniers Boktryckeri, 1888.

Frankokuert, första versionen.

J. W. BRATT
Spirituosa och Viner.

Alkohol
Göteborgs Telefon
1:a Långgatan No 14.
Björk, Al- och Barved
Alla slags viner, sprit, akvavit, kognak, rum, etc.
Fyllt på alla mått för skattebureau.
Red. Telefon 281. — Adress: Telefon 128.

A. J. G. BISSMARCK & Co
Mekanisk Verkstad.
Börredningsarbeten.
Metallskulpturer.
Påfukning
m. m.

HEDBERG & AHLBERG
(hörnet af Kors- och Kyrkogatan)
Manufaktur- & Kortvarusaffär
Sort lager af Klädningsstyger.

Bryggeri-Bolaget BRAGE
Rekommenderar sina direktkunder af:
Bryggeri Br.
Bryggeri Sjöström och
Svenska Sönderström
Bell & Alm.
Tadon.

Bref befordras till alla orter inom Göteborgs

Aktiebolaget Göteborgs Frimärks-Affär (The Gothenburg Stamp Co., Lim.) Norra Hamngatan 2, Göteborg.		
Assorted stock of all kinds of postage stamps at lowest prices.	Sorterad lager af alla sorters frimärken till billiga priser. Frimärks-Album ständigt å lager; billigare än i bokhandel! Allt hvad till branchen hörers anskaffas.	Briefmarken in grösster Auswahl zu billigsten Preisen stets am Lager.
Söderbloms Flyttbara Kaminer af nyaste förbättrade konstruktion säljes billigast af R. W. Lindhé Norra Hamngatan 2 GÖTEBORG.	F. WILH. JOHANSSON 1:a Långgatan Nr 4, (Filial: Skeppsbron No 1) Sejelmakare, Flagg- & Kompassfabrikant i förening med Skeppsförneringsaffär. Bell och Albinna Telefon.	Alla slags Sportartiklar såsom Lawn Tennis, Fotboll, Cricket, Velocipedier m. m. säljes billigast i parti och minut af R. W. LINDHÉ, GÖTEBORG General-Agent för Sverige
 S. J. LINDSKOG 2:a Långgatan 50 GÖTEBORG. Stort lager af Herre-, Dame- och Barnskodon. Reparationer af allt hvad till yrket hörers.	Adolph Meyer & Co. GÖTEBORG. Lager af: Lampor Lampglas Vekar & öfriga Lampstillbehör till extra billiga priser.	VICTOR KROOK VARBERG SPEDITÖR. Billig och prompt expedition.

område för 3 öre af Göteborgs Privata Lokalpost.

Göteborg. D. F. Bonniers Boktryckeri, 1888.

Frankokort, andra versionen.

GÖTEBORGS PRIVATA LOKALPOST

Norra Hamngatan 2.

Bref, önskuår, tidningar, paketer m. m. befordras på billigt, hastigt och billigt.

Bref befordras till alla orter inom Göteborgs

G. H. ALMROTH St Eriksgatan 3.

Tillverkning af Presenningar
i alla storlekar af 1-2:a duk, läta,
mjuka och starka till lägsta pris.
Största lager af presenningar
till uthyrning på längre eller kortare
tid.
Reparerar gamla presenningar billigt.

PAUL HOLMLIN 4 Vesta Hamngatan 4 GÖTEBORGS

Impregnerade Regnkappr,
såväl Havelocks som Rockform,
af bästa kvalitet till billiga
priser.

Korkmattor eller Linoeum

är den ickeförläsligaste golfbekläd-
ning för Matsalar, Tamburer,
Ångbåtar och Jernvägsku-
peer, hindra fullständigt golfdreg och
äro bland de förmåsta golfskyddarna.
Alla mattor äro nyslutfärdade och
äro fräglige de enda giffria som finnas
i Sverige.

Till de billigaste priser hos
MATTHEWS FIDLER,
Drottningtorget n:r 3.

Norrköpings Lithografiska

Afdelning i Göteborg.
Sorter lager af
Papper & Kuverter
Kontor-böcker
S...
Kopierböcker
Kontraböcker
Fönsterremor
Undervisningsmateriel.
Kontor: Södra Hamngatan 47
en trappa upp.

C. M. ANDERSSON
Hyr kuskinnrättning
36 1:a Långgatan 36

S. J. WAHLBECK

Kaseratorget N:r 2
Sockerbageri och Café
(Nytt och tidsenligt).
Beställningar till alla slags till-
ställningar emottages och utföres
med största noggrannhet.
Filial: Stigbergstorget N:r 1.

Aktiebolaget Göteborgs Frimärks-Affär

(The Gothenburg Stamp Co., Lim.)

Norra Hamngatan 2, Göteborg.

Assorted stock of all
kinds of postage
stamps at lowest
prices.

Sorterad lager af alla sorters frimärken till billi-
gaste priser.
Frimärks-Album ständigt å lager; billigare än
i bokhandel! Allt hvad till branchen hör anskaffas.

Briefmarken in gröss-
ter Auswahl an billi-
sten Preisch stets am
Lager.

Göteborg. D. F. Bonnier Boktryckeri, 1888.

Frankokort, tredje versionen. Samma format och annonsörer som första versionen,
men ändrad formulering av några annonser.

Verksamheten

Verksamheten bedrevs till en början från Norra Hamngatan 2, men i
april 1891 flyttade lokalpostens expedition till Norra Hamngatan 34.

En god bild av aktiviteterna får man genom att studera lokalpostens taxor. Härom lämnas följande uppgifter i Tidning för Frimärksamlare den 20 juni 1890:

»Privatpostens taxa för brefbefordring utgjorde från början 3 öre; d v s frimärkena lydde å 5 öre, men kostade endast 3 öre för stycke, då 5 på en gång köptes. Vid större partier bref kostade befordringen endast 2 öre för varje samt cirkulär o d utan adresser endast 1 öre per styck. Sedermera tillkommo ock utom frankerade kuvert slutna brefkort, som kostade 3 öre per styck. Expressafgiften var 21 öre för hvarje försändelse. Breflådor i vanlig mening funnos ej, men hvarje frimärksförsäljare mottog försändelser i låsta lådor inom sin butik, hvilka lådor sedan regelbundet tömdes.»

Sedan postmonopollagen trätt i kraft den 1 oktober 1889 nödgades Göteborgs Privata Lokalpost avstå från att befordra tillslutna brev. Men att ett rikt verksamhetsfält kvarstod framgår av följande taxeuppgifter, som lokalposten i april 1891 meddelade i kortbrev till sina kunder:

Aviser, cirkulär, bjudningskort samt alla slag av oförseglade brev: 3 öre med rabatt på större partier

Paket högst 1 kg: 15 öre, tyngre enl. särskild taxa

Tidningar: 3:— per år för dagliga

1:— per år för veckotidningar

Expressbud: 25 öre

Inkassering av klubbavgifter och räkningar: $\frac{1}{2}$ 0/0, min. 10 öre per styck

Tullbehandlings: 50 öre per styck.

Några uppgifter om antalet befordrade försändelser har inte kunnat erhållas.

Exakta uppgifter om när verksamheten upphörde har heller inte stått att få. Senaste kända avstämplingar är från 1893, men i patent- och registreringsverkets år 1897 utgivna förteckning över svenska aktiebolag återfinns fortfarande »Aktiebolaget Göteborgs privata lokalpost».

Lokalpostspecialisten Bo Olsson i Göteborg har i brev till mig lämnat följande uppgifter om lokalpostens vidare öden:

»Posten arbetade fram till år 1899 och kanske t o m 1900. Då hade Lindhé sedan länge flyttat till Stockholm, men anställda skötte firman i Göteborg. År 1926 utsåldes Göteborgs Frimärksaffärs lager i Stockholm och år 1927 dog Lindhé.»

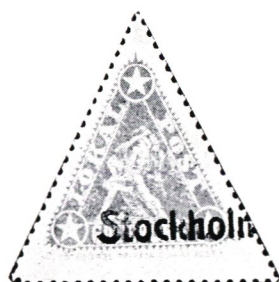
Mannen bakom verket

Till sist några ord om mannen bakom verket, R W Lindhé. Till en början visste jag inte ens hans fullständiga förnamn. I de många fotokopior från 1888 som jag skaffat från riksarkivet stod aldrig fullständiga namnet utskrivet. Men firman »Göteborgs Privata Lokalpost/R W Lindhé» registrerades den 18 juni 1888 i det handelsregister, som fördes av magistraten i Göteborg och som numera förvaras i landsarkivet i Göteborg, och av anteckningarna där framgår att bakom initialerna R W döljer sig Richard Wilhelm.

R W Lindhé.

I släkten Lindhés aktpärm på KB fann jag följande uppgifter: »Richard Wilhelm Lindhé, f 1862 15/8, advokat i Stockholm, verkst. direktör i Sveriges Allm. Köpmannaförening, ombudsman i Lokalposten, ordförande i Sveriges Advokatförening.» Den forne frimärkshandlaren i Göteborg hade efter flyttningen till Stockholm fått många ansvarsfulla uppdrag.

Den Lokalpost, som nämns i KB:s akt, är inte Göteborgs Privata Lokalpost, utan Stockholms Privata Lokalpost, som började sin verksamhet i december 1925. Innan Stockholms Lokalpost fick egna frimärken — försäkringsmärken med övertryck — använde man det gula bältespännarmärket med handpåtryck »Stockholm» eller »STOCKHOLM». En del av restupplagan från Göteborgs Privata Lokalpost kom alltså till användning mer än trettio år senare . . .

Till sist vill jag tacka fyra vänner i Samlarföreningen Bältespännarna:
Karl-Erik Stenberg, som först förde fram tanken på en fyllig redogörelse och sedan stått mig bi med råd och dåd,

Leif Bergman, som hjälpt mig med plåtningen av bältespännarmärkena och med litteraturhänvisningar,

Bo Olsson, som sedan många år samlat material om Göteborgs stadsposter, och sist men inte minst

R W Lindhés dotter Barbro, gift med Carl-Otto Taube, den äldsta av den konstnärligt begåvade syskonskaran från Vinga. Barbro Taube har bl a ställt fotot av R W Lindhé till förfogande.

Litteratur

1888

Riksarkivet: civildepartementets arkiv, konseljakt 31 dec 1888, nr 88

Landsarkivet i Göteborg: handelsregistret för Göteborg, uppslag 1164

Tidning för Frimärksamlare N:r 5: Göteborgs Stadspost

Tidning för Frimärksamlare N:r 6: Stadsposten nummer tre

Svensk Författnings-Samling Nr 80: Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse, beträffande postverkets rätt i fråga om befordran af bref och brefkort, äfvensom angående postförsändning å jernvägar, med ångfartyg och med diligenser; gifven Stockholms slott den 21 December 1888

1890

Tidning för Frimärksamlare N:r 5: Aktiebolaget Göteborgs Privata Lokalpost (annons om försäljning av lokalpostens märken)

Tidning för Frimärksamlare N:r 5, 6 och 7: Göteborgs lokalposter

Tidning för Frimärksamlare N:r 12: Ett märkligt åtal (Lindhé m fl åtalas för att ha tillverkat och sålt frimärksstampar)

1891

Tidning för Frimärksamlare N:r 1 och 2: Frimärksmålet i Göteborg (de »åklagade» döms till böter, 75 kr för Lindhé)

1897

K. Patent- och Registreringsverket: Förteckning öfver Svenska Aktiebolag

1909

Otto Rommel: Die Privat-, Eisenbahn- und Dampfschiffsmarken von Skandinavien u. Finnland

1936

Svensk Filatelistisk Tidskrift nr 7. Harald Thunaeus: Göteborgs Privata Lokalpost

1940—1941

Philatelic Journal of Great Britain december 1940 och januari 1941. Roland King-Farlow: Swedish Local Posts in the 19th Century (Införd även i The Posthorn 1949)

1961

Sveriges Filatelist-Förening i Göteborg. Utställningskatalog Gothia 61. Otto Sandberg: Göteborgs privata lokalpostföretag (Införd även i Bältespännaren 1968 nr 1—2)

1964

Göteborgs-Filatelisten nr 2 (april) och 3 (september). C F Björnberg: Göteborgs privata lokalpost (behandlar i detalj frankokuverten och kortbrevet)

1967

Hilding Falk: Den svenska lokalposten, sid 15—18

1969

Bältespännaren nr 1. Åke Micklander: Göteborg 3 öre bältespännare (behandlar typernas placering inom arket)

1971

Samlarföreningen Bältespännarna. Lokalpostkatalog LPK —71

1973

Bältespännaren nr 2. Leif Bergman: Icke postala lokalpoststämplar (visar firmastämpel för Göteborgs Privata Lokalpost och Stockholms Pr. Lokalpost)

1976

Svensk Filatelistisk Tidskrift nr 8. Lennart Lagerström: Bältespännarmärkena

Bältespännaren nr 3. Lennart Lagerström: Typolikheter och plåtfel på bältespännarmärkena

1977

Bo Olsson: Förenklad priskatalog över svenska lokalmärken